

Наукові перспективи

Видавнича група

Bulletin of Science and Education

**ВІСНИК НАУКИ ТА
ОСВІТИ**
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

№ 8(14) 2023

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 8(14) 2023

Київ – 2023

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ФІЛОЛОГІЯ»

- Hajder T.V.** 16
KAZIMIERZ TRUCHANOWSKI - AN EQUATION WITH MANY UNKNOWNNS
- Matkovska H.O., Karachun Yu.H.** 27
FUNCTIONAL SPECIFICS OF PARENTHETICAL INSERTIONS IN METABIOGRAPHICAL NARRATIVE
- Гмиря Л.В., Мунтян О.О.** 40
ЕВОЛЮЦІЯ ВЖИВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ
- Григошкіна Я.В., Яненко І.В., Оверчук О.В.** 54
МОВНІ ПРАКТИКИ ТА КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: АНАЛІЗ ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ
- Давидова Т.В., Ушкалова Ф.І.** 71
МОДЕЛЬ КОНЦЕПТУ INDIVIDUALITY В РОМАНІ М. MUSK «A WOMAN MAKES A PLAN»
- Данильчук Д.В.** 83
ДЕКОЛОНІЗАЦІЯ УРБАНОНІМІКОНУ МІСТА КИЄВА ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ: СТРУКТУРА НОВИХ НАЗВ
- Дем'яненко Н.Б.** 113
СЕМАНТИКА ТА СИНТАКСИЧНА БУДОВА ПОЛЬСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ КОМПАРАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ
- Димовська А.К.** 127
ТЕОЛОГІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ: ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МОТИВУ БЛУДНОГО СИНА У ПОВІСТІ Й. ШПІРІ «ГАЙДІ»
- Дубцова О.В., Полякова Т.Л.** 144
НЕВЕРБАЛЬНІ ДІЇ КОМУНІКАНТІВ, ЩО ПРИЗВОДЯТЬ ДО КОМУНІКАТИВНИХ НЕВДАЧ

- Зайцева К.І., Поведа Т.П., Синявська А.М.** 156
МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІК ПЕРЕКОНУВАННЯ В АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ
- Ісакова Є.П.** 175
АНГЛОМОВНІ ІДІОМАТИЧНІ СПОЛУЧЕННЯ В МЕДІА-ДИСКУРСІ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ
- Казимір І.С.** 187
КАТЕГОРІЯ КОНТЕКСТУАЛЬНОЇ СИНОНІМІЇ ЯК ПРОЯВ ВАРІАНТНОСТІ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ АСПЕКТ
- Козирь Є.А.** 201
СПЕЦИФІКА ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ BEAUTY У ГЛЯНЦЕВИХ ЖУРНАЛАХ
- Корольова Н.Л.** 209
ЗВЕРТАННЯ “MILORD” ТА “MILADY” В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XVIII–XIX СТОЛІТЬ: ПРЯМЕ Й НЕПРЯМЕ ЗНАЧЕННЯ
- Лазаренко С.В.** 219
ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛЕКСИЧНИХ ЛІНГВОКРЕАТЕМ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАТЕКСТІ
- Личук С.В.** 231
СЕМАНТИКО-СЛОВОТВІРНИЙ АСПЕКТ ПРИСЛІВНИКІВ У ПОКУТСЬКИХ ГОВІРКАХ (на матеріалі говірок сіл Стецева і Стецівка Коломийського району Івано-Франківської області)
- Олександренко К.В., Горпинюк О.П., Гайдаєнко О.Ф.** 243
ФУНКЦІОНАЛЬНА ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
- Перішко І.В., Велика А.М., Птуха В.А.** 258
МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ТЕОРІЯ ТА СЕМАНТИКА
- Подсєвак К.С.** 268
ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ТЕКСТІВ МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ПРЕС-РЕЛІЗІВ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ)

Савицька Л.В., Ковальова К.Л., Безугла І.В. 279
*ВПЛИВ ПЕРЕКЛАДУ НА МІЖКУЛЬТУРНУ КОМУНІКАЦІЮ:
АСПЕКТИ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВІСТИКИ*

Смерчко А.А., Будз І.Ф. 293
*ЛІНГВІСТИКА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ. ДУАЛІЗМ МОВИ
ІНТЕРНЕТУ: МУЛЬТИЛІГВАЛЬНИЙ АСПЕКТ*

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Leleka V.M. 306
*PROGRAM STANDARDS OF PHYSICAL EDUCATION IN THE
USA*

Molotai L.A., Pasechnyk S.V., Snitsar I.V. 315
*PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF
THE PROFESSIONAL ORIENTATION OF STUDENTS IN THE
PROCESS OF STUDYING A FOREIGN LANGUAGE*

Nagachevska O.O., Nagachevskiy V.Yo., Semiv G.O. 328
*DEFINING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE
COMPETENCE WITHIN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL
TRAINING FOR PROSPECTIVE OFFICERS OF THE ARMED
FORCES OF UKRAINE AT HIGHER MILITARY EDUCATIONAL
INSTITUTIONS*

**Nykyropets S.S., Melnyk O.D., Ibrahimova L.V., Boiko Yu.V.,
Kukharchuk H.V.** 344
*FOSTERING CRITICAL THINKING IN TECHNICAL
UNIVERSITY STUDENTS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES:
STRATEGIES AND APPROACHES FOR CULTIVATING
ANALYTICAL PROFICIENCY*

Адамова Г.В., Рожелюк І.Я., Таланова Л.Г. 361
*ЕМПІРИЧНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ
ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ФОРМУВАННЯ
ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 035 ФІЛОЛОГІЯ*

- Антонова О.Є., Власенко Р.П., Костюк В.С., Корінний В.І.** 375
*ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У
КРАЄЗНАВЧІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ГЕОГРАФІЇ*
- Апрелєва І.В.** 390
*СУПЕРВІЗІЯ ТА ІНТЕРВІЗІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПЕДА-
ГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ І ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ*
- Башавець Н.А., Федорищак Р.Л., Бондарович О.П.,
Овчарук В.В., Рубан А.К.** 402
*ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ТРЕНЕРІВ РІЗНИХ ВИДІВ СПОРТУ*
- Бєсєдіна А.А., Левченко З.М., Олешко Т.М.** 415
*ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОФОРІЄН-
ТАЦІЙНІЙ РОБОТІ МЕДИЧНИХ ВУЗІВ*
- Бойко І.М., Радзівіл Т.А.** 426
*ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «МИСТЕЦТВО
КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА»*
- Бондар І.О.** 436
*АНАЛІЗ ЗМІСТОВОГО КОНТЕКСТУ ЧИННИХ ОСВІТНІХ
ПРОГРАМ З ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РОВЕСНИЦЬКИХ
СТОСУНКІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ*
- Бублик В.В.** 452
*ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-
ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ*
- Вдовенко В.В., Мацкевіч Ю.Р., Ніколаєнко Я.М.** 461
*СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В
ЗЗСО УКРАЇНИ*
- Волошина О.В., Бельдій А.О., Зелінський В.Ю.** 471
*РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ФАХІВЦІВ
СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ У ПРОЦЕСІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ*

- Гнидюк О.Я.** 484
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННИМ ПІДРОЗДІЛОМ
- Гончарук А.С.** 496
СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
- Діда Г.А.** 505
ХАРАКТЕРИСТИКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ОСОБИСТІСНОГО І ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ
- Доманюк О.М.** 517
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА ДО ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА
- Кикіньова Л.М., Шумська В.С., Смокович Т.В.** 530
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАВСЬКОЇ НАДІЙНОСТІ У СТУДЕНТІВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ
- Кирилович О.Ф.** 542
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
- Ковшар О.В.** 551
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
- Корягін В.М.** 559
МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ (НА ПРИКЛАДІ БАСКЕТБОЛУ)
- Крикун В.Д., Прокопенко А.А.** 572
РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ В УМОВАХ СИНТЕТИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ВВНЗ

- Купрієвич В.О.** 586
*УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ ФАХІВЦІВ В ЗАКЛАДАХ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ*
- Лі Юаньці** 598
*ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕМПАТІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У СВІТОВОМУ
НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ*
- Лушпай Т.І., Якименко С.І.** 615
*СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПЕРЕДУМОВИ ВИХОВАННЯ ОСНОВ ПАТРІОТИЗМУ
СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ
ОСВІТИ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)*
- Мамчур О.І., Ванда І.В.** 625
*ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА: ДИДАКТИЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТІ Й
СУЧАСНОГО ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ*
- Мамчур О.І., Котик Л.І.** 644
*ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГЕОГРАФІЧНОЇ
ОСВІТИ*
- Марчук О.О., Мельничук Л.Б., Шкабаріна М.А.,
Пилипчук В.В.** 659
*ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО СПІВПРАЦІ
З БАТЬКАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ*
- Миколайко В.В., Кіпоренко О.В.** 670
*ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ ДО
ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ*
- Мороз-Рекотова Л.В.** 690
*ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ПРИЙМАТИ УПРАВЛІНСЬКІ
РІШЕННЯ ЗАСОБАМИ ВИРІШЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ
ЗАДАЧ*
- Ненько Ю.П.** 704
*ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ДО ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ*

- Одарченко В.І.** 714
ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Патлайчук О.В., Канарова О.В., Брюховецька І.В.** 724
СУЧАСНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ЗВО: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ
- Процько Є.С., Негривода О.О., Данилюк В.О.** 738
УДОСКОНАЛЕННЯ ШЛЯХІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ
- Синишина В.М., Яковицька Л.С.** 752
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Склярська О.І.** 768
ВІДТВОРЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ
- Смолянюк Ю.М., Козлова В.Д.** 779
РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
- Стеценко Н.М.** 792
КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА
- Фасолько Т.С., Ковтун А.В., Гужанова Т.С., Остапко Л.О., Семеняко Ю.Б.** 807
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: НАСТАВНИЦТВО ТА КОУЧИНГ У ПІДГОТОВЦІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО
- Хрїник Є.О.** 821
ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Яременко Л.М. 831
*ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ
АНТОНІО САЛЬЄРІ*

СЕРІЯ «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»

Горбань Т.Ю. 845
*ПИТАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В ЗАКОНОДАВЧІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ*

Дубов М.С., Федотова О.О. 856
*СТАН ЗБЕРЕЖЕНОСТІ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ФОНДУ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ В
ХОДІ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ
ВІЙНИ*

Жерноклеєв О.С. 870
*ПРОБЛЕМА КИРИЛО-МЕФОДІЇВСЬКИХ ВПЛИВІВ НА
ПРОЦЕС ВОЦЕРКОВЛЕННЯ РАННЬОСЕРЕДНЬОВІЧНОЇ
РУСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ДІАСПОРНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ХХ –
ПОЧАТКУ ХХІ ст.*

Кугутяк М.В., Єгрешій О.І., Королько А.З. 890
*ІСТОРІОГРАФІЯ МІСІОНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА
ІСУСА У ЛЬВІВСЬКІЙ АРХІДІЄЦЕЗІЇ В ХІХ – НА ПОЧАТКУ
ХХ СТ.*

Лаврут О.О. 909
*ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ У ШКОЛАХ УРСР: ДОСВІД ДРУГОЇ
ПОЛОВИНИ 1940-Х–1980-Х РР.*

Левдер А.І. 925
*ПОЛІТИЧНА ПОЗИЦІЯ ОЧІЛЬНИКІВ УРЯДІВ СПОЛУЧЕНОГО
КОРОЛІВСТВА ЩОДО ВІЙНИ РФ В УКРАЇНІ НА ІЇ
«ГІБРИДНОМУ» ЕТАПІ*

Матушок Г.С. 941
*ПЕДАГОГІЧНІ ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УРСР У РОКИ
ХРУЩОВСЬКОЇ «ВІДЛИГИ»: ЗВ'ЯЗОК З ЖИТТЯМ
СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ*

Піковська Т.В. 955
*ІСТОРИЯ КОДИФІКАЦІЇ ЧЕСЬКОГО ЦИВІЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА ВІД АВСТРО-УГОРСЬКОЇ МОНАРХІЇ ДО
ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (1811-2011 рр.)*

Романюк І.М., Зінько Ю.А., Долинна А.С. 967
*НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ
СЕРЕДИНИ 1950-х – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 1960-х рр. В
УКРАЇНІ*

Стрілець В.В., Любовець О.М. 976
*АРАБСЬКА ВЕСНА: ЗМІСТ І СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ В
СВІТОВИХ ЕЛЕКТРОННИХ ЕНЦИКЛОПЕДІЯХ*

Хоменко П.П. 988
*ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕНІЯХ НАПРИКІНЦІ
XVIII СТОЛІТТЯ*

Шевчук Т.В. 1001
*ПОБУТ ВИХОВАНОК ЄПАРХІАЛЬНИХ ЖІНОЧИХ УЧИЛИЩ
ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ КИЄВА НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. У
ЗВІТАХ ПРО ЕКСКУРСІЇ*

Шульга С.А. 1015
*ЧЕСЬКА МАТИЦЯ ШКІЛЬНА: ЗБЕРЕЖЕНА ІДЕНТИЧНІСТЬ
(до 100-літньої річниці від заснування)*

СЕРІЯ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

Дубровіна І.В. 1029
ДИТИНСТВО ТА МОЛОДІ РОКИ О. ОЛЕСЯ

СЕРІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

Бержанір А.Л. 1041
*ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ
СОЦІОЛОГІЇ ОСВІТИ*

УДК 378.147:796.071.4

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-402-414](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-402-414)

Башавець Наталія Андріївна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 34, м Одеса, <https://orcid.org/0000-0002-8387-3602>

Федорищак Роман Любомирович кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, вул. І. Франка, 24, м. Дрогобич, <https://orcid.org/0000-0003-2981-3681>

Бондарович Олег Петрович старший викладач кафедри спеціальної фізичної та бойової підготовки, Національна академія Служби безпеки України, вул. Максимовича, 23, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-3410-8082>

Овчарук Василь Володимирович кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет, вул. Хмельницьке шосе, 95, м. Вінниця, <https://orcid.org/0000-0002-8443-5460>

Рубан Ася Костянтинівна кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, вул. Рєпіна, 12, м. Ізмаїл, <https://orcid.org/0000-0003-0427-3551>

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТРЕНЕРІВ РІЗНИХ ВИДІВ СПОРТУ

Анотація. Стаття присвячена розгляду методів вдосконалення професійної компетентності тренерів різних видів спорту. Зазначено, що професійна компетентність відіграє важливу роль у професійній діяльності тренерів, оскільки дозволяє їм обирати і використовувати технології та технічні засоби в організації тренувального процесу спортсменів, що обов'язково гарантує досягнення спортивних

результатів і сприяє підвищенню спортивної майстерності. Акцентовано увагу на тому, що професійна діяльність тренера з будь-якого виду спорту перш за все спрямовується на виховання майбутніх спортсменів та навчання їх руховим навичкам. Зазначено, що професійна компетентність тренера – це сукупність індивідуально-психологічних особливостей особистості і готовності його як суб'єкта педагогічного впливу, структурувати наукові та практичні знання з метою ефективної організації тренувального процесу для успішного вирішення поставлених завдань. Професійну компетентність тренерів різних видів спорту розглянуто з точки зору трьох основних складових: діяльнісної, особистісної та когнітивної. Розроблено структуру професійної компетентності тренерів різних видів спорту та визначено її основні компоненти, а саме: когнітивний, емоційно-вольовий, мотиваційний, морально-етичний, особистісний. Обґрунтовано, що всі структурні компоненти професійної компетентності тренерів різних видів спорту є взаємозалежними один від одного і доповнюють один одного. Виявлено, що одним із напрямків вдосконалення професійної компетентності тренерів різних видів спорту є підвищення професійної кваліфікації, яке здійснюється з допомогою різних традиційних форм: курсів підвищення кваліфікації, семінарів, науково-практичних конференцій, спортивних зборів. Запропоновано вдосконалювати професійну компетентність тренерів з допомогою самоосвіти, психологічних та мотиваційних тренінгів та онлайн курсів. Професійна самоосвіта це систематична і цілеспрямована пізнавально-дослідницька діяльність тренера, спрямована на розвиток професійно значимих характеристик його особистості шляхом професійного самовиховання і самонавчання. Тренінг виступає інструментом оновлення, застосування та закріплення знань, а також засобом розвитку комунікативних навичок і командної взаємодії. Онлайн курси мають свою особливість: їх можна проходити та опановувати у будь-який вільний час та вони задовольняють потребу у професійному розвитку тренерів з різних видів спорту.

Ключові слова: професійна компетентність, тренери, спорт, структура, програма.

Bashavets Nataliia Andriivna Doctor of Science in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Culture and Sports Disciplines, The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University Named After K. D. Ushynsky», Staroportofrankivska St., 34, Odesa, <https://orcid.org/0000-0002-8387-3602>

Fedoryschak Roman Liubomyrovych Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Physical Education and Sports, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, I. Franko St. 24, Drohobych, <https://orcid.org/0000-0003-2981-3681>

Bondarovitch Oleg Petrovych Senior Lecturer at the Department of Special Physical and Combat Training, National Academy of the Security Service of Ukraine, Maksymovycha St., 23, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-3410-8082>

Ovcharuk Vasyl Volodymyrovych Candidate of pedagogical sciences, Associate Professor, Head of the Department of Physical Education, Vinnytsia National Technical University, Khmelnytske Shosse St., 95, Vinnytsia, <https://orcid.org/0000-0002-8443-5460>

Ruban Asia Kostiantynivna Candidate of Pedagogical Sciences, Lecturer at the Department of Physical Education, Sports and Human Health, Izmail State University of Humanities, Repina St., 12, Izmail, <https://orcid.org/0000-0003-0427-3551>

IMPROVING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF COACHES OF VARIOUS SPORTS

Abstract. The article is devoted to the methods of improving the professional competence of coaches of various sports. It is noted that professional competence plays an important role in the professional activity of coaches, as it allows them to choose and use technologies and technical means in the organization of the training process of athletes, which necessarily guarantees the achievement of sports results and contributes to the improvement of sportsmanship. It is emphasized that the professional activity of a coach in any sport is primarily aimed at educating future athletes and teaching them motor skills. It is noted that the professional competence of a coach is a set of individual psychological characteristics of a personality and his/her readiness as a subject of pedagogical influence to structure scientific and practical knowledge in order to effectively organize the training process for the successful solution of tasks. The professional competence of coaches of various sports is considered in terms of three main components: activity, personal and cognitive. The structure of the professional competence of coaches of different sports is developed and its main components are

defined, namely: cognitive, emotional and volitional, motivational, moral and ethical, and personal. It is substantiated that all the structural components of the professional competence of coaches of different sports are interdependent on each other and complement each other. It has been found that one of the directions of improving the professional competence of coaches of various sports is the professional development, which is carried out through various traditional forms: advanced training courses, seminars, scientific and practical conferences, sports meetings. It is proposed to improve the professional competence of coaches through self-education, psychological and motivational trainings and online courses. Professional self-education is a systematic and purposeful cognitive and research activity of a coach aimed at developing professionally significant characteristics of his/her personality through professional self-education and self-study. Training is a tool for updating, applying and consolidating knowledge, as well as a means of developing communication skills and teamwork. Online courses have their own peculiarity: they can be taken and mastered at any free time and meet the need for professional development of coaches in various sports.

Keywords: professional competence, coaches, sports, structure, program.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство постійно розвивається під впливом глобалізаційних процесів, і проблема професійного вдосконалення тренерів різних видів спорту, що базується на принципах демократизації та гуманізації з метою створення сприятливих умов для розвитку інтелектуальних і професійних якостей цих фахівців набуває все більшої актуальності. Готовність тренерів до підвищення своєї професійної компетентності та особистісного розвитку гарантує високий рівень самореалізації.

Професійна компетентність відіграє важливу роль у професійній діяльності тренерів, оскільки дозволяє їм обирати і використовувати технології та технічні засоби в організації тренувального процесу спортсменів, що обов'язково гарантує зростання спортивних результатів і сприяє підвищенню спортивної майстерності.

Наразі в Україні вже зроблено перші кроки щодо створення необхідних і достатніх умов для розробки та впровадження незалежних та альтернативних академічних програм, які водночас відповідають суспільному запиту та професійним потребам тренерів з різних видів спорту.

Тому ми вважаємо, що вдосконалення професійної компетентності тренерів з різних видів спорту є важливою частиною

професійної діяльності, від якої залежить кваліфікація спортсменів та їх здатність брати участь у змаганнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволив виявити, що питання шляхів та напрямків організації системи підвищення кваліфікації та самоосвіти тренерів різних видів спорту досліджували: О. Верітов, В. Гордієнко, І. Кузнецова, А. Симонік, К. Царенко, Д. Циганюк. Свої роботи щодо формування, розвитку та вдосконалення професійної компетентності фахівців з різних видів спорту присвятили: А. Антонюк, В. Байдал, Н. Височина, С. Власка, Л. Гуміна, Б. Максимчук, В. Томашевський, О. Хацяук та інші.

Відповідно до результатів аналізу наукових доробків з піднятої нами проблематики було встановлено, що питання вдосконалення професійної компетентності тренерів різних видів спорту є недостатньо висвітленим і потребує подальших наукових досліджень.

Мета статті полягає у розробці структури професійної компетентності тренерів різних видів спорту та обґрунтуванні актуальних сучасних методів її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Професійна компетентність тренерів різних видів спорту відіграє важливу роль в їх професійній діяльності. Формуватися та розвиватися вона починає ще у студентські роки під час отримання фахової освіти, але якщо не розвивати її, не займатися саморозвитком та самовдосконаленням, то вона так і залишиться на рівні молодого фахівця-початківця.

Перш ніж розглядати методи та способи з допомогою яких тренери можуть вдосконалювати свою професійну компетентність вважаємо за потрібне спочатку розглянути основні поняття.

Професійна діяльність тренера з будь-якого виду спорту перш за все спрямовується на виховання майбутніх спортсменів та навчання їх руховим навичкам.

Наприклад, вітчизняна науковиця Т. Петровська [1] зазначила, що професійна діяльність тренера має складну структуру і значні відмінності від інших педагогічних професій. А отже, опираючись на думку дослідниці ми з впевненістю можемо стверджувати, що професійна компетентність тренерів різних видів спорту має свої особливості.

Сучасна система освіти всіх рівнів базується на компетентнісному підході.

Компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових і предметних компетентностей особистості, які вона буде використовувати під час професійної

діяльності [2, с. 233].

В Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особистості успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [3].

В. Шевченко стверджує, що компетентність – це набір професійних знань, умінь і навичок, які фахівець отримує під час навчання [4, с. 155].

Нам дуже імпонує думка українського вченого І. Зязюна. Він пише: «Компетентність як екзистенціальна властивість людини є продуктом власної життєтворчої активності людини, ініційованої процесом освіти». Науковець вважає, що компетентність як властивість індивіда може існувати у різних формах: як високий рівень умінь; як спосіб особистісної самореалізації (звичка, спосіб життєдіяльності, захоплення); як підсумок саморозвитку індивіда; як форма прояву індивідуальних здібностей. Вона не прямо витікає з навчання як його продукт, а є скоріше, наслідком саморозвитку індивіда, його особистісного зростання, цілісної самоорганізації і синтезу діяльнісного особистісного досвіду. Це форма існування знань, умінь, освіченості вцілому, які зумовлюють особистісну самореалізацію, знаходження вихованцем свого місця в світі [5].

С. Хоменко дав наступне визначення професійної компетентності тренера. Професійна компетентність – це сукупність індивідуально-психологічних особливостей особистості і готовності його як суб'єкта педагогічного впливу, структурувати наукові та практичні знання з метою ефективно організації тренувального процесу для успішного вирішення поставлених завдань [6].

Для того, щоб якнайповніше відобразити та розкрити структуру професійної компетентності тренерів різних видів спорту пропонуємо розглянути її з точки зору трьох основних складових:

- діяльнісної;
- особистісної;
- когнітивної.

З точки зору діяльності професійна компетентність – це здатність фахівця, від моменту початку своєї професійної діяльності на рівні визначеного державою певного стандарту, відповідати суспільним вимогам професії шляхом ефективно професійної діяльності та

демонструвати належні особистості якості, мобілізуючи для цього відповідні знання, вміння, навички, емоції, ґрунтуючись на власній внутрішній мотивації, ставленнях, моральних та етичних цінностях та досвіді, усвідомлюючи обмеження у своїх знаннях і вміннях та акумулюючи інші ресурси для їх компенсації [6].

Якщо розглядати професійну компетентність з точки зору особистості, то тоді вона представляє собою складне інтегральне, інтелектуальне, професійне та особистісне утворення, яке формується у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти; проявляється, розвивається та вдосконалюється в професійній діяльності, а ефективність її здійснення суттєво залежить від видів теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних, професійних та індивідуальних психічних якостей, сприйняття мети, цінностей, змісту та особливостей цієї діяльності [7].

З точки зору когнітивної сфери – це сукупність знань, умінь та навичок, які необхідні для професійної діяльності і способів її виконання [8].

Беручи до уваги все вищевикладене, вважаємо, що до структури професійної компетентності тренерів різних видів спорту потрібно віднести наступні компоненти:

- когнітивний;
- емоційно-вольовий;
- мотиваційний;
- морально-етичний;
- особистісний.

Розглянемо більш детально кожний з компонентів.

Когнітивний компонент тренера з різних видів спорту поєднує в собі знання фахівця щодо його професійної діяльності, розвиненість психічних пізнавальних процесів, а особливо мислення та його основних форм.

Емоційно-вольовий компонент – це здатність розуміти свій емоційний стан та емоційний стан спортсменів, вміти розрізняти емоції, здатність достойно переживати відсутність результату, бути терплячим, толерантним, проявляти ініціативність та наполегливість при досягненні поставлених цілей, самоактуалізації та саморозвитку. Емоційно-вольовий компонент вказує на те, що тренер має такі якості особистості як: наполегливість у подоланні труднощів, старанність, вдумливість, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку, самокритичність, впевненість у собі, відсутність остраху помилитися, цілеспрямованість у роботі, почуття власної гідності [9, с. 141].

Вважаємо, що маючи сформовані всі ці якості у себе, тренер повинен їх розвивати у своїх спортсменів.

Мотиваційний компонент представляє складну систему мотивів, які посилюють та скеровують активність особистості задля досягнення своєї мети та бажаного результату. Мотивація може бути зовнішньою та внутрішньою. Зовнішня мотивація – це спонукання особистості до виконання професійної діяльності, а внутрішня мотивація – це мотивація, яка йде з середини людини і пов'язана з професійною діяльністю (наприклад: я буду тренуватися разом зі своїми спортсменами задля того, щоб підвищити їхню мотивацію і вони здобули перемогу).

Морально-етичний компонент полягає у тому, що професійна діяльність тренера є складною і значно відрізняється від педагогічних професій. Така діяльність вимагає високого рівня знань у галузі біологічних та психологічних процесів; володіння засобами, методами і формами педагогічного і тренувального впливу; високої фізичної і технічної підготовленості; розвиненості педагогічних здібностей; сформованості певних рис і якостей особистості. Морально-етичний компонент впливає на результат спортивно-тренувального процесу.

Особистісний компонент містить в собі суб'єктність, яка проявляється в активності, твердості переконань, відстоюванні своїх позицій, особистісних якостях, цілеспрямованості та гуманності по відношенню до своїх вихованців-спортсменів, яка обумовлена морально-етичними нормами та цінностями (спілкування, допомога, повага).

Таким чином, ми бачимо, що всі структурні компоненти професійної компетентності тренерів різних видів спорту є взаємозалежними один від одного і доповнюють один одного. І хочемо саме на цьому акцентувати увагу, адже вдосконалюючи свою професійну компетентність, розвиваючи професійні якості, тренери перш за все повинні розвиватися в усіх напрямках спорту.

Одним із напрямків вдосконалення професійної компетентності тренерів різних видів спорту є підвищення професійної кваліфікації, яке здійснюється з допомогою різних традиційних форм: курсів підвищення кваліфікації, семінарів, науково-практичних конференцій, спортивних зборів. Всі перелічені нами форми вдосконалення професійної майстерності мають свої переваги та недоліки. До переваг можна віднести: обмін досвідом, презентація своїх професійних надбань та розробок, освоєння нових методів навчання [10].

Головними недоліками, на наш погляд, є:

- епізодичність – отримані знання є фрагментарними, а не конкретними для якогось виду спорту;
- не враховується індивідуальна потреба тренера при виборі теми курсів;
- існує не велика кількість закладів підвищення кваліфікації в яких можна своєчасно оновити і поглибити власні професійні знання, ознайомитися з досягненнями науки в сфері психології, педагогіки, методики підготовки спортсменів;
- якщо підвищення кваліфікації відбувається «з відривом від виробництва» то це призводить до порушення нормального перебігу тренувальної діяльності, що негативно впливає на кінцевий результат [11, с. 225-226].

Саме тому, вважаємо, що вдосконалення професійної компетентності тренерів повинно проходити за рахунок самоосвіти, відвідування психологічних та мотиваційних тренінгів, різних онлайн курсів.

Самоосвіта в професійній діяльності тренера, як і в будь-якій іншій діяльності, дозволяє здобувати нові знання та спрямовувати їх у сферу практичної реалізації, що сприяє професійній самореалізації. Необхідність самоосвіти зумовлена, з одного боку, специфікою тренерської діяльності та його соціальною роллю, а з іншого – сучасним станом неперервної освіти, що пов'язано з постійно мінливими умовами діяльності тренера, потребами суспільства, досягненнями науки і практики, підвищенням вимог до професіонала, його здатності швидко і адекватно реагувати на зміни соціальних процесів і ситуацій, готовності перебудовувати власну діяльність і швидко вирішувати нові, більш складні завдання.

Разом з тим варто наголосити, що суть самоосвіти полягає в оволодінні технікою і культурою розумової праці, вмінні долати проблеми, самостійно працювати над власним вдосконаленням, у тому числі й професійним. Основними принципами самоосвіти є безперервність, цілеспрямованість, інтегративність, об'єднання загальної та професійної культури, доступність, випереджаючий характер, постійне прагнення до вищих щаблів, варіативність та ін.

Отже, професійну самоосвіту можна визначити як систематичну і цілеспрямовану пізнавально-дослідницьку діяльність фахівця, спрямовану на розвиток професійно значущих характеристик його особистості шляхом професійного самовиховання і самонавчання.

Метою професійної самоосвіти тренера є забезпечення безперервного зростання професіоналізму, педагогічної та спортивної

майстерності у вирішенні професійних завдань. Необхідною умовою професійного самовиховання є прагнення до професійного зростання, що вимагає свідомої роботи над розвитком професійно значущих якостей особистості в трьох напрямках:

- а) узгодження унікальних індивідуальних особливостей з вимогами тренерської діяльності;
- б) постійне вдосконалення професійної майстерності
- в) постійний розвиток соціальних, моральних та інших особистісних якостей.

Останніми роками дуже популярними стали психологічні та мотиваційні тренінги. В їх основі лежить модель, що реалізується через дії учасників. Лекції з практичним застосуванням на тренінгах допомагають поглибити та закріпити знання тренерів з різних видів спорту та покращити їхнє вміння застосовувати на практиці. Слід зазначити, що загалом тренінги виконують такі функції: комунікативну (опанування діалектики спілкування), ігротерапевтичну (подолання труднощів, що виникають у різних видах життєдіяльності), діагностичну (сприяння самопізнанню) та соціалізуючу (інтеграція в систему суспільних відносин). Тренінги дають можливість тренеру не боятися помилок і активізувати свій творчий потенціал. Учасники тренінгу стають конкретними носіями професійних стосунків, які створюються у спортивній команді.

Створюючи умови для вдосконалення професійної компетентності тренінг виступає інструментом оновлення, застосування та закріплення знань, а також засобом розвитку комунікативних навичок і командної взаємодії. Цей ефект досягається завдяки взаємодії учасників тренінгу. Тому для досягнення поставлених цілей в тренінгу завжди реалізуються наступні принципи: моделювання ситуації через імітацію; проблемний зміст; рольова взаємодія у спільній спортивній діяльності; спілкування через діалог; дуальність діяльності тренера.

І останній спосіб з допомогою якого можна вдосконалити професійну компетентність є онлайн курси. Головною їхньою особливістю є те, що їх можна проходити та опановувати у будь-який вільний час та вони задовольняють потребу у професійному розвитку тренерів з різних видів спорту.

На різних навчальних платформах можливо обрати наступні курси:

- проблемні курси;
- авторські курси провідних фахівців та тренерів;
- тематичні семінари;

- курси за вибором усіх напрямків діяльності тренерів.

З допомогою онлайн курсів можна отримати нові знання в тому напрямку спорту в якому тренер працює, а також отримати сертифікат про підвищення кваліфікації. Онлайн курси можуть бути безкоштовним або платними.

Висновки. Отже, беручи до уваги вищезазначені моменти, слід наголосити на тому, що система професійного розвитку та підвищення кваліфікації тренерів з різних видів спорту має бути гнучкою та мобільною. Також акцентуємо увагу на тому, що основним елементом професійного розвитку тренерів з різних видів спорту є прагнення вдосконалюватися, навчатися, опановувати нові методики і технології та активно застосовувати їх у підготовці спортсменів і проведенні навчально-тренувальних занять.

Перспективним напрямком подальших наших досліджень вбачаємо науково обґрунтувати конкретну програму вдосконалення професійної компетентності тренерів з урахуванням специфіки виду спорту та сучасних вимог до організації та змісту цього процесу.

Література:

1. Петровська Т. В. Майстерність спортивного педагога: навчальний посібник. Київ: Олімп. л-ра, 2012. 184 с.
2. Мілорадова Н. Е., Шевченко В. В. Компетентнісний підхід як методологічна основа дослідження професійної компетентності. *Габітус*. 2020. Випуск 16. С. 233 – 237. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.16.38>
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Шевченко В. В. Поняттєво-термінологічний аспект формування професійно-психологічної компетентності майбутнього офіцера НГУ. *Вісник глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2018. Випуск 37. С. 152 – 157. DOI <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2018-2-37-152-157>
5. Зязюн І. А. Проблема самовизначення вчителя у контексті педагогічної дії. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2014.
6. Жильчук В. Розвиток професійної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи фахового коледжу. Рівне, 2020. 68 с.
7. Ягупов В. В., Свистун В. І., Кришталь М. А., Король В. М. Управлінська культура і компетентність керівників як системна психолого-педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*. 2013. № 4. С. 291-301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnarpv_ppn_2013_4_31
8. Кокун О. М. Особливості формування професійної спрямованості та компетентності майбутніх фахівців професій типу “людина-людина”. *Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*. 2011. Випуск 39. С. 183 – 198.
9. Shevchenko V. V. Content and structure of professional-psychological competence of military servants of the National guard of Ukraine. *«KELM» (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2021. № 3 (39), Vol. 2. P. 138 – 142. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.2.22>

10. Palamarchuk, O., Gurevych, R., Maksymchuk, B., Gerasymova, I., Fushtey, O., Logutina, N., Kalashnik, N., Kylivnyk, A., Haba, I., Matviichuk, T., Solovyov, V., & Maksymchuk, I. (2020). Studying Innovation as the Factor in Professional Self-Development of Specialists in Physical Education and Sport. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(4), 118-136. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/337>

11. Бережна Ж. В. Модель формування професійної компетентності майбутніх тренерів з плавання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. №4 (22). С. 221-229.

References:

1. Petrovska T. V. (2012). Maisternist sportyvnoho pedahoha [The skill of a sports teacher]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Olimp. 1-ra. [in Ukraine].

2. Miloradova N. E., Shevchenko V. V. (2020). Kompetentnisnyi pidkhid yak metodolohichna osnova doslidzhennia profesiinoi kompetentnosti [Competence approach as a methodological basis for the study of professional competence]. *Habitus – Habitus*. Vypusk 16, 233 – 237. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.16.38> [in Ukraine].

3. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII [On higher education: Law of Ukraine of 01.07.2014 № 1556-VII]. Data onovlennia: 28.05.2023. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukraine].

4. Shevchenko V. V. (2018). Poniattievo-terminolohichniy aspekt formuvannia profesiino-psykholohichnoi kompetentnosti maibutnoho ofitsera NHU [The Conceptual and Terminological Aspect of Forming the Professional and Psychological Competence of the Future Officer of the National Guard of Ukraine]. *Visnyk hluhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka – Bulletin of Hlukhiv Oleksandr Dovzhenko National Pedagogical University*. Vypusk 37, 152 – 157. DOI <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2018-2-37-152-157> [in Ukraine].

5. Ziazium I. A. (2014). Problema samovyznachennia vchytelia u konteksti pedahohichnoi dii [The Problem of Teacher Self-Determination in the Context of Pedagogical Action]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukraine].

6. Zhylichuk V. (2020). Rozvytok profesiinoi kompetentnosti vykladachiv fizychnoho vykhovannia v systemi metodychnoi roboty fakhovoho koledzhu [Development of Professional Competence of Physical Education Teachers in the System of Methodological Work of a Professional College]. Rivne [in Ukraine].

7. Iahupov V. V., Svystun V. I., Kryshtal M. A., Korol V. M. (2013). Upravlinska kultura i kompetentnist kerivnykiv yak systemna psykholoho-pedahohichna problema [Managerial culture and competence of managers as a systemic psychological and pedagogical problem]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Pedahohichni ta psykholohichni nauky – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Pedagogical and psychological sciences*, 4, 291-301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnapv_ppn_2013_4_31 [in Ukraine].

8. Kokun O. M. (2011). Osoblyvosti formuvannia profesiinoi spriamovanosti ta kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv profesii typu “liudyna-liudyna” [Peculiarities of Formation of Professional Orientation and Competence of Future Specialists of the "Person-to-Person" Professions]. *Naukovi zapysky Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy – Scientific Notes of the H.S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, Vypusk 39, 183 – 198 [in Ukraine].

9. Shevchenko V. V. (2021). Content and structure of professional-psychological competence of military servants of the National guard of Ukraine. «*KELM*» (*Knowledge, Education, Law, Management*), № 3 (39), vol. 2, 138 – 142. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.2.22>

10. Palamarchuk, O., Gurevych, R., Maksymchuk, B., Gerasymova, I., Fushtey, O., Logutina, N., Kalashnik, N., Kylivnyk, A., Haba, I., Matviichuk, T., Solovyov, V., & Maksymchuk, I. (2020). Studying Innovation as the Factor in Professional Self-Development of Specialists in Physical Education and Sport. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(4), 118-136. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/337>

11. Berezna Zh. V. (2012). Model formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh treneriv z plavannia [A model for the formation of professional competence of future swimming coaches]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, №4 (22), 221-229 [in Ukraine].